

เรื่องเล่า...นักเรียนเก่าแม่โจ้รุ่น 20

ดร.ธนิต มะลิสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ภาพที่ 1 อาคารตึกเรียนหลังแรกของแม่โจ้ สร้างปี พ.ศ. 2498 (อาคารช่วงเกษตรศิลป์ ในปัจจุบัน)

บันทึกที่ 1 วิถีชีวิตนักเรียนเกษตรในมาตุภูมิแม่โจ้ พ.ศ. 2498

1. ทางเลือกของชีวิต

หลังประกาศผลสอบไล่ชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่อเดือนมีนาคม 2498 แล้ว ผู้บันทึกยังนึกถึงเล็งใจว่าจะเรียนต่ออะไรดีที่เหมาะสมกับนิสัยความชอบของตนเอง เมื่อพ่อกถามครั้งแรกจึงตอบว่าอยากลองสอบเข้าเรียนอย่างพี่ ๆ ที่กำลังเรียนทางช่างเทคนิคต่าง ๆ โดยที่ยังไม่แน่ใจตัวเองด้วยซ้ำไปว่า เป็นคำตอบตรงกับนิสัยความชอบและบุคลิกของตัวเองหรือไม่

แต่พ่อก็เอาใจโดยพาไปสมัครสอบที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ ขณะเดียวกันพ่อจะพุดถึงรุ่นพี่ของโรงเรียนเก่าคนหนึ่ง (โรงเรียนโพธารามเสนี อ.โพธาราม จ.ราชบุรี) ไปเรียนจบเกษตรจากแม่โจ้แล้วไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขณะศึกษายังได้รับทุนไปศึกษาต่อปริญญาตรีที่ลอสบานโยส มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ (University of the Philippines at Los Banos)

พ่อเอ่ยถึงพี่สาว พงษ์เก่า (แม่โจ้รุ่น 15 พ.ศ. 2493) ด้วยความภูมิใจ เพราะรู้จักครอบครัวนี้มาก่อน บ้านพี่เขาอยู่ไม่ไกลจากบ้านผู้บันทึก เคยเห็นพี่เขากลับมาบ้านครั้งคราว แต่ไม่รู้จักเป็นการส่วนตัว เป็นตัวอย่างบุคคลต้นแบบที่พ่อพุดถึงเสมอ ว่าเรียนที่ไหนก็ได้ หากมีความตั้งใจจริง มีความมานะอดทน ก็จะเรียนสำเร็จได้

พ่อยังบอกต่อไปว่า เรียนเกษตรน่าจะดี อย่างพี่สาว พงษ์เก่า ยังได้เรียนต่อมหาวิทยาลัยเกษตรและไปต่อถึงเมืองนอกเมืองนา โดยไม่ต้องใช้ทุนเรียนเอง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเรียนไม่มาก พ่อเคยคุยกับญาติพี่น้องของพี่สาวเรื่องการเรียนที่แม่โจ้แล้วปูทางแนวความคิดให้ ส่วนผู้บันทึกจะเห็นดีเห็นงามหรือไม่ก็ตามใจ

สุดท้ายพ่อก็บอกว่าไปเถอะ ไม่ต้องไปสอบที่กรุงเทพฯ รอก ไปลองสอบที่แม่โจ้ เป็นคนที่สองของอำเภอโพธารามดู พ่อจะไปส่ง อยู่กินจนทราบผลสอบแล้วจึงจะกลับบ้านภายหลัง

เมื่อทราบความตั้งใจของพ่อ อีกทั้งเป็นช่วงเวลาที่ยังมองอะไรไม่ออกว่าจะเรียนอะไร การไขว่คว้าทางเดินชีวิตที่พ่อปูทางไว้ก็น่าจะเกิดอานิสงส์แก่ทุกฝ่ายในครอบครัว

ผู้บันทึกเป็นลูกคนโต ย่อมเป็นแบบอย่างให้แก่น้อง ๆ ได้ จึงสนับสนุนเห็นด้วยกับความคิดแนวทางของพ่อ แม้จะยังไม่ทราบอะไรเกี่ยวกับแม่โจ้ที่พ่อพุดถึงเลยก็ตาม

พุดง่าย ๆ ก็คือเชื่อใจผู้ใหญ่ย่อมไม่พลาดพลั้ง จากนั้นพ่อติดต่อเพื่อนที่เชียงใหม่ซึ่งเคยเป็นครูมาก่อนขอเอกสารและรายละเอียดการสอบคัดเลือกที่แม่โจ้ตลอดจนขอมาพักพิงขณะเอาลูกมาสอบที่แม่โจ้ด้วย

แม่เล่าให้ฟังภายหลังว่า เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องเมื่อทราบข่าวการเดินทางของสองพ่อลูก ขึ้นไปเชียงใหม่เพื่อส่งลูกเข้าสอบเรียนต่อที่แม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ต่างก็กล่าวขวัญว่าเอาลูกไปเรียนที่โรงเรียนแม่โจ้ทำไมกัน ไม่รู้หรือว่าแม่โจ้นั้นเป็นสถานที่กักกันตัดสันดาน พวกเหลือขอทั้งหลายที่พ่อแม่เอาไม่อยู่แล้ว เขาจึงส่งลูกไปให้โรงเรียนดัดนิสัยสันดานให้

ผู้บันทึกไม่ใช่เด็กเหลือขอ ทำไมจึงส่งไปเรียนที่นั่น เสียงทักท้วงตามหลังเมื่อผู้บันทึกกับพ่อเดินทางขึ้นเชียงใหม่แล้ว สมัยนั้นยังไม่มีโทรศัพท์มือถือหรือการสื่อสารรวดเร็วอย่างปัจจุบัน จึงไม่ได้รับทราบเรื่องราวข้อวิตก กังวลใจของญาติพี่น้อง เมื่อเราออกเดินทางแล้ว

ได้ถามแม่ในภายหลังว่ารู้สึกอย่างไร แม่บอกญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านไปว่า พ่อแม่รักลูก เป็นห่วงเป็นใย ลูกทุกคนอยู่แล้ว ยิ่งพ่อเขาไปกับลูกด้วยแล้ว ก็ไม่มีอะไรน่าวิตก กังวลใจอะไร เพราะทุกอย่างพ่อได้ศึกษาคิดและวางแผนไว้แล้ว

พ.ศ. 2497-2498 นั้น เพลง “มนต์เมืองเหนือ” ของครูไพบุลย์ บุตรจันทร์ ซึ่งสมัยศ ทศนพันธ์ ขับร้อง กำลังดังสุดขีด ไปทางไหนทุกคอเพลงก็ร้องได้หมด เพลงที่บรรยายความงดงามของธรรมชาติป่าเขา ลำธารห้วยหนอง น้ำตกของเมืองเหนือไว้อย่างจะสะกดอารมณ์และจินตนาการนักร้องและคนฟังให้เข้าถึงมนต์เพลงได้อย่างจับใจ เพลงนี้เองที่มีส่วนปลุกเร้าจินตนาการและอารมณ์ให้อยากสัมผัสธรรมชาติของเมืองเหนือ หลังจากลี้เลใจคำแนะนำของพ่อมาแว่วหนึ่งก่อนตัดสินใจรับปากพ่อ

พ่อพาผู้บันทึกสมัครสอบคัดเลือกที่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ร่วมกับผู้สมัครอื่น ๆ หลายคน วันที่สมัครสอบก็ได้รับทราบรายละเอียดถึงที่พักชั่วคราวระหว่างการสอบ วันเวลาการสอบ และการเตรียมตัวอื่น ๆ

มีเพื่อนผู้สมัครสอบแข่งขันหลายคนเข้ามาคุยกับพ่อ ไต่ถามเรื่องราวการเดินทาง ผู้บันทึกรู้สึกสบายใจและไม่วิตกอะไร เพราะต่างก็เป็นคนจากต่างจังหวัดกันทั้งนั้น ผู้สมัครจากโรงเรียนในเชียงใหม่ เขาก็จับกลุ่มสมัครกันเป็นกลุ่ม สมัครสอบเสร็จก็กลับไปพักที่บ้านเพื่อนพ่อในเชียงใหม่ ที่ให้การต้อนรับดูแลอย่างดี ไม่มีการติวบทเรียนเตรียมตัวสอบแต่อย่างใด ใช้ความรู้ความสามารถของตัวเองในการสอบอย่างแท้จริง

ระหว่างการสอบ ไม่มีพ่อแม่หรือญาติพี่น้องของผู้สอบคนอื่นๆมาอยู่ด้วยเลย มาส่งสมัครสอบแล้วก็กลับกันหมด มีผู้บันทึกเท่านั้นที่มีพ่ออยู่ด้วย หลับนอนอยู่ด้วยกันที่เรือนชิวะ ร่วมกับผู้สมัครสอบอื่น ๆ กลับจากการสอบพ่อก็จะไต่ถาม พูดคุยด้วยความกังวลใจนิด ๆ โดนเฉพาะในการสอบภาคปฏิบัติอันแสนทารุณถึงสี่วันครึ่งนี้

บอกเล่าให้พ่อฟังทุกวันหลังการสอบว่า ....ไหวครับ....ไหวครับพ่อ

กลางคืนก่อนนอนก็มาประคบฝ่ามือด้วยยาหม่อง เพราะฝ่ามือที่เคยอ่อนนุ่มเปลี่ยนเป็นสีแดง บวมพอง

พ่อให้กำลังใจ นอนอยู่ข้าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ผู้เข้าสอบแข่งขันอื่น ๆ

เป็นความซาบซึ้ง ประทับใจที่แนบแน่นฝังลึก ในจิตวิญญาณตลอดชีวิตนี้

ผู้บันทึกกับพ่อพักที่ “เรือนชิวะ” ระหว่างการสอบ เรือนนี้อยู่ติดกับ “สระเกษตรสถาน” มีสวนชั่วคราวให้ใช้อยู่หลังหนึ่ง เวลาอาบน้ำก็อาศัยสระเกษตรสถานและลำเหมืองข้างหอรระฆัง พ.ศ. 2479 นี้แหละ

ตอนนั้นไม่รู้มาก่อนว่าสระน้ำนี้มีความหมายเรื่องราวอะไร แต่ก็แอบนึกสงสัยในใจเล็ก ๆ ว่า ทำไมจึงต้องมีหอรระฆังด้วย คงมีไว้ซ่อมก็พาวาน้ำ กระโดดน้ำก็ได้

จำได้อีกเหมือนกันเมื่อแรกได้ยินเสียงก้องกังวานของระฆัง ซึ่งอยู่บนหอด้านหน้าเรือนชิวะที่เราผู้เข้าสอบสี่ห้าสิบคนพักอยู่ เพื่อกำหนดสัญญาณบอกเวลาการสอบทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี

วันแรกเป็นการสอบภาคทฤษฎีที่ “หอประชุมชูติวัตร” ทั้งภาคเช้าและบ่าย จำได้ว่าวิชาแรกที่สอบคือคณิตศาสตร์ ของอาจารย์เริ่ม เนตรศิริ เป็นผู้ออกข้อสอบ ผู้บันทึกทำข้อสอบคณิตศาสตร์ได้หมดด้วยความมั่นใจ ส่วนวิชาอื่น ๆ เช่นภาษาอังกฤษ ชีววิทยา วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ก็ทำได้เป็นอย่างดี ออกจากห้องสอบก็บอกพ่อว่าทำข้อสอบได้ พ่อไม่ต้องห่วงหรือกังวลใจแต่อย่างใด

สี่วันต่อมาเป็นการสอบภาคปฏิบัติ ตอนเช้าหลังอาจารย์ชี้แจงเสร็จแล้วก็แยกกลุ่มกันไป ผู้บันทึกเริ่มงานพรวนดินรอบโคนต้นมะพร้าวอายุสักสามขวบปี ข้าง ๆ ก็มีเพื่อนร่วมสอบเรียงตามตัวอักษรอย่างคุณธรรมนอง สุวพานิช คุณธงชัย สุวัฒน์เมฆินทร์ และคุณธงชัย นิมน้อย เป็นต้น

เราทุกคนมีจอบเป็นอุปกรณ์ ซึ่งทางโรงเรียนเตรียมจัดทำให้ เพื่อให้เหมาะกับงาน

วันนี้ เป็นวันแรกอาจารย์ให้เวลา 2 ชั่วโมงในการพรวนดินรอบต้นมะพร้าวอายุสามปี 5 ต้น

คิดในใจว่าจะเริ่มต้นอย่างไรดี เพราะไม่เคยทำงานนี้มาก่อน

ละล้าละลังอยู่อึดใจ หันไปดูเพื่อนข้าง ๆ ก็ทำตามเพื่อนนั่นแหละ คิดในใจเอาเอง

เริ่มตั้งแต่ลากกลางหล้ารอบบริเวณโคนต้นให้สะอาด เอาเศษกองหญ้าที่ลากไปกองแยกไว้ข้าง ๆ แล้วขุดดินรอบ ๆ เป็นการพรวนดินรอบต้นมะพร้าวให้สีกราวหนึ่งหน้าจอบ ก่อนนำเศษหญ้าที่ลากไว้ก่อนแล้วกลบหน้าดินรอบโคนต้นมะพร้าวอีกทีหนึ่ง

เพื่อนที่อยู่ใกล้สุดคือคุณธงชัย นิมน้อย ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทำงานอยู่ไม่นานก็เสร็จแล้ว แม้จะตัวเล็กแต่อดทน ทำงานคล่องแคล่วว่องไวมาก มารู้ภายหลังว่าเพื่อนคนนี้จบจากโรงเรียนเกษตรชั้นกลางมาก่อน พวกเราจึงทำงานสู้ไม่ได้

เวลา 11.30 น.อาจารย์มาตรวจเช็คงานเสร็จแล้วก็ให้ไปกินข้าว พักผ่อนได้ ตอนบ่ายค่อยไปทำงานอื่นต่อไป

เกิดมาก็เพิ่งมาชุดดินถากหญ้าและทำงาน
เกษตรต่าง ๆ อย่างจริงจังครั้งนี้ตลอดทั้งสามสัปดาห์
ตอนบ่ายกลับมาที่พัก เพื่อน ๆ ที่มาสอบด้วยกันต่างก็
พูดคุยกันด้วยความเหนื่อยล้า มือทั้งสองข้างระบม
ด้วยการเสียดสีกับด้ามจอบ ขวานและมีดตลอดทั้ง
สัปดาห์เต็มจนหนังมือพอง กำมือแทบไม่ได้

วันหลัง ๆ พ่อคงสงสารลูกมากคอยปลอบใจ
ให้กำลังใจลูกอยู่ตลอดเวลา กลัวลูกจะถอดใจไม่สอบต่อ
แต่ผู้บันทึกก็บอกพ่อให้ความหวัง ความมั่นใจพ่อ
ว่าจะอดทนต่อไป ให้พ่อสมหวังที่ตั้งใจและอยากเห็น
ความสำเร็จของชีวิต

เรานอนข้างกัน คุยกันและหลับตั้งแต่หัวค่ำ
เพื่อจะได้มีแรงทำงานสอบปฏิบัติในวันถัดไป พ่อเป็น
กำลังใจให้มากในครั้งนี่ของชีวิต ซึ่งแต่ก่อนแต่ไหน
ไม่เคยเห็นพ่อปลอบใจให้กำลังใจมากอย่างนี้เลย คิดว่า
พ่อคงทุ่มจิตใจให้ลูก แม้จะยังไม่ทราบผลสอบว่าจะ
เป็นอย่างไร

เพื่อน ๆ ที่อยู่ข้าง ๆ กัน แนะนำบอกว่าให้เอา
เทียนหยดตรงรอยที่พอง แต่ยิ่งทำให้เจ็บมากขึ้น
พ่อจึงเอายาหม่องที่ติดตัวมาด้วยช่วยทาและนวดฝ่ามือ
บรรเทาความเจ็บให้ทุกคืน

เพื่อนที่นอนข้างเคียงกัน จำได้ว่ามี**คุณยงยุทธ
สุขสว่าง** (ชัยนาท) และ**คุณวสันต์ วงษ์หงส์กุล**
(กรุงเทพฯ) ที่มีอัธยาศัยมาทักทายพูดคุยกับพ่อ
อยู่เสมอ ๆ เพื่อให้กำลังใจ

**คุณวสันต์ เด็กเทพนั้นพูดเปรย ๆ กับ
ผู้บันทึกเมื่อลับหลังพ่อว่า จะไหวหรือนายมาเรียน
เกษตรที่แม่โจ้呢** ตัวเล็กผอมกะหร่องอย่างนี้
แล้วก็หัวเราะแบบเอ็นดูและเวทนา คงนึกในใจว่าเรา
เป็นลูกแห่งวัยฟันน้ำนม มีพ่อตามมากำกับจนถึง
การสอบที่นี้

คุยกับเพื่อนผู้สอบแข่งขันกันครั้งนี้ พ่อถึงกับ
เอ่ยปากฝากลูกให้เพื่อนอย่าง**คุณวสันต์ วงษ์หงส์กุล**
ช่วยดูแลหากสอบได้ หลังพ่อแยกกลับไปแล้ว พ่อคง
หวังชีวิตลูกจะว่าแห้ว อยู่ลำพังหลังจากนี้เป็นต้นไป

**ผู้บันทึกต้องขอบคุณเพื่อนที่ทำให้ต้อง
มุมนะ อดทนและไม่แสดงความอ่อนแอให้เพื่อน
ร่วมการสอบเห็น ตลอดชีวิต พ่อไม่ได้รับรู้เรื่องนี้เลย
ทุกอย่างเป็นความรู้สึกฝังอยู่ในใจจนทุกวันนี้**

สอบเสร็จก็เป็นวันสุดสัปดาห์ โรงเรียน
ประกาศว่าจะแจ้งผลการสอบในวันจันทร์ถัดไป
เราไปพักต่อบ้านเพื่อนพ่อผู้มีพระคุณยิ่งในเวียง
ระหว่างเสาร์-อาทิตย์ พ่อเล่าให้เจ้าบ้านที่เราอาศัย
พักฟังทราบถึงการสอบการทำงานภาคปฏิบัติตลอด
สัปดาห์ ด้วยความเห็นอกเห็นใจลูก แต่ก็ภูมิใจที่ลูก
ฟันฝ่าได้ตลอด

ระหว่างการรอเวลาที่จะได้ทราบผลสอบ
คัดเลือก จึงไปเที่ยวตามวัดวาในเวียง รู้สึกตื่นตาตื่นใจ
กับวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ ในวัดและสถานที่ต่าง ๆ
แม้เราจะไม่รู้จักกันมาก่อน แต่อัธยาศัยและมิตรไมตรี
อันดีที่เราได้พบปะสัมผัสด้วย ทำให้ผู้บันทึกตกลง
ใจแน่วแน่แล้วว่าหากสอบได้ ก็จะเรียนที่นี้แน่นอน
เพราะแผ่นดินเชียงใหม่นี้สงบ ผู้คนยิ้มแย้มเป็นมิตร
บ้านเมืองร่มเย็น อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมที่ดี โดยเฉพาะวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม
ของผู้คนที่พบปะ

วันประกาศผลการสอบคัดเลือก เวลา 15.00 น.
ที่อาคารอำนวยการ “เทพศาสตร์” ผู้เข้าสอบทั้งหมด
มารออยู่บริเวณอาคารตั้งแต่ตอนบ่าย จับกลุ่มคุยกัน
เป็นกลุ่ม ๆ มีรถประจำทางที่เราเรียกว่ารถคอกหมู
มารอรับกลับเข้าไปในเมืองอยู่สองสามคัน

เรามีเพื่อนใหม่ที่ร่วมสอบด้วยกันหลายคนแล้ว
จึงทักทาย พูดคุยกันด้วยความมีอัธยาศัย จนถึง
เวลาราว 15.30 น. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ อาจารย์ทวี
เวชธรรม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีวงศ์ เวชธรรม)
เดินถือกระดาษรายชื่อลงมาจากอาคารชั้นบน
ของอาคาร “เทพศาสตร์” ลงมาถึงกึ่งกลางบันได
แล้วหยุด กวาดสายตาไปยังผู้เข้าสอบรอบ ๆ บริเวณ
ลานอาคารชั้นล่าง แล้วประกาศด้วยเสียงอันดังตาม
บุคลิกของท่าน

อาจารย์ทวี กล่าวขอใจทุกคนที่มาฟัง ผลการสอบครั้งนี้ ให้ผู้ที่มีชื่อลำดับที่ 1 ถึง 40 ซึ่งเป็น ผู้สอบได้ทุนเรียน หรือเป็นนักเรียนในบารุง เลขที่ 41 ถึง 80 เป็นผู้สอบได้นอกบารุง หรือเสียค่าอาหารเอง (เดือนละ 150 บาท) รายงานตัวได้ระหว่างวันที่ 12-16 พฤษภาคม 2498

- ผู้สอบได้ลำดับที่
1. นายอำนาจ ยศสุข
  2. นายอนันต์ จันทนผา
  3. นายธนิต มะลิสุวรรณ
  4. นายสมควร รอบุญ
  5. นายอานนท์ เทียงตรง
- ฯลฯ

ผู้บันทึกขณะนั้นอยู่กับพ่อในรถโดยสารแล้ว เมื่ออาจารย์ทวีวงศ์ เวทธรธรรม ประกาศรายชื่อของผู้บันทึก เห็นพ่อยิ้มและเอามือลูบหลังเบา ๆ บอกว่า “ลูกสอบได้แล้ว” พ่อคงดีใจสมหวังในสิ่งที่พ่อคาดหวัง (นึกเอาเองว่า) ต่อไปเป็นหน้าที่ของลูกที่ต้องเดินต่อไปข้างหน้า ซึ่งคงต้องเดินลำพังด้วยตัวเอง ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่พ่อหวังให้สำเร็จ

นั่งรถกลับที่พักเปี่ยมด้วยความสุข เป็นช่วงหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตในการสอบ ภาคปฏิบัติอันทรหดของแม่โจ้ โดยไม่คาดคิดและ ล่วงรู้มาก่อน เพราะเป็นครั้งแรกเช่นเดียวกัน ที่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ นำเอาวิธีการสอบคัดเลือก บุคคลเข้าศึกษาต่อเช่นนี้

พบคุณวสันต์ วงษ์หงส์กุล ที่อยู่ร่วมเรือนพัก เดียวกันระหว่างสอบในภายหลัง ได้กล่าวยกย่องเชิดชู ความดีของคุณพ่อผู้บันทึก ว่าพ่อรักและห่วงลูกมาก อุตส่าห์อยู่ให้กำลังใจมาโดยตลอดการสอบ (ว่าเป็นลูก แห่ง?) เป็นประสบการณ์ครั้งแรกของชีวิตที่ได้สัมผัส ผืนดินมาตุภูมิแม่โจ้ ชีวิตที่ไม่เคยทราบเรื่องราวอะไร ล่วงหน้ามาก่อนเลย

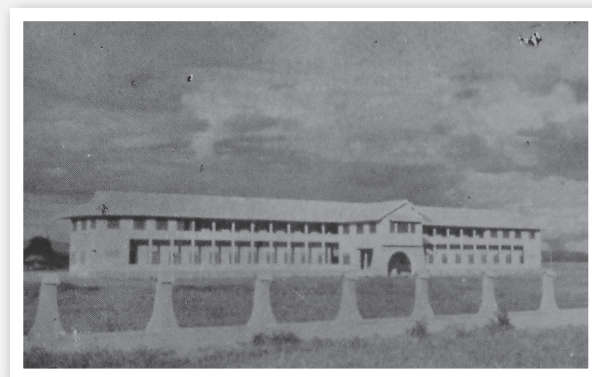
พ่อมีศรัทธาต่อแม่โจ้มาก ที่เห็นการฝึกให้ นักเรียนทำงานหนัก พ่อบอกเสมอว่าอดทนเอานะลูก ดูอย่างพี่ไสว พงษ์เก่า (แม่โจ้รุ่น 15) เขาซิ ได้ทุน เรียนเมืองนอกเมืองนาด้วย พ่อดีใจที่ผู้บันทึก ได้เรียนที่แม่โจ้เป็นคนที 2 ของอำเภอโพธาราม ขอให้ออดทน

นี่แหละที่ผู้บันทึกสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า “พ่อได้ชี้ทาง แม่โจ้ได้สร้างชีวิต” ให้จนปัจจุบัน

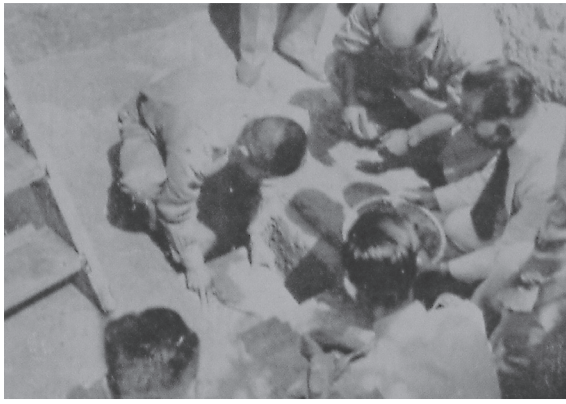
หลังการประกาศรายชื่อผู้สอบคัดเลือกได้ ทั้งนักเรียนในบารุงและนอกบารุง 80 คนแล้ว มีเหตุการณ์ที่อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย อาจารย์ใหญ่ต้องพิจารณาและตัดสินใจต่อบทบาทและหน้าที่ สำคัญของผู้บริหารและคณาจารย์ ในการแก้ไขปัญหาของผู้สอบคัดเลือกไม่ได้ ซึ่งมีจำนวนมากว่า สอร้อยราย การต่อรองกับกรมอาชีวศึกษาต้นสังกัด เป็นเดิมพันในการบริหารและตัดสินใจเพื่อรับผู้ที่ ประสงค์เข้าเรียนที่เหลือทั้งหมด รวมกับจำนวนที่อยู่ใน โคนวตาเดิม 80 คน จึงมีจำนวนถึง 221 ราย มากเป็น ประวัติการณ์ของจำนวนนักเรียนใหม่แม่โจ้ ตั้งแต่เริ่ม ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2477 เป็นต้นมา

2. เริ่มวิถีชีวิตนักเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้

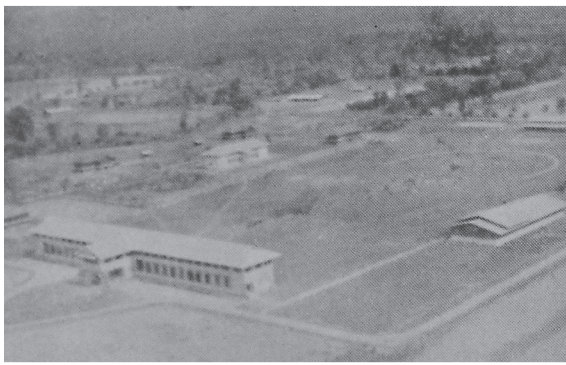
งานเช้า 06.00-07.00 น.

ภาพที่ 2 อาคารเรียนหลังแรก เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จ ปลายปี พ.ศ. 2498

ภาพที่ 3 พิธีวางศิลาฤกษ์ อาคารช่วงเกษตรศิลป์
ต้นปี พ.ศ. 2498

ภาพที่ 4 พื้นที่บริเวณโรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้
พ.ศ. 2499 มองเห็นอาคาร Shop 1 ขวามือ
ตรงข้ามคือหอพักประทีปเสนา

นักเรียนใหม่ปี 1 แม่โจ้ พ.ศ.2498 จำนวน 221 คน ที่ได้ผ่านการคัดกรองความพร้อมต่อวิถีชีวิตใหม่ในแม่โจ้ มาตุภูมิของบรรดาเหล่าเด็กหนุ่มที่พร้อมเผชิญความยากลำบาก ต่องานหนักเพื่อหล่อหลอมชีวิตให้ทรหดอดทน เข้าใจชีวิตและเรียนรู้วัฒนธรรมของความเป็นอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ป่าเขา สู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รู้จักการเสียสละ ความรักหมู่คณะ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาคและยุติธรรมในชีวิตประจำวัน

สมนึก แก้ววิทย์กรรม เล่าไว้ใน “นักเรียนใหม่แม่โจ้รุ่น 20” ในวารสาร จากใจ-ถึงใจ ปี 2547-2548 ใ่ว่าน่าสนใจ ขออนุญาตคัดเรื่องราว เพิ่มเติม และดัดแปลงเสริมแต่งบางตอน ดังนี้

.....เริ่มชีวิตนักเรียนแม่โจ้ รุ่น 20 เข้าตรูวันที่ 17 พฤษภาคม 2498 เวลา 05.00...?

ห้านาฬิกาตรง ของเช้าวันที่ 17 พฤษภาคม 2498 เสียง หง่าง...หง่าง...หง่าง...หง่าง...หง่าง...ดังก้องกังวานติดต่อกันห้าครั้ง จากหอรระฆังเก่า ๆ (พ.ศ. 2479) ข้างอาคารอำนวยการ “เทพศาสตร์” เป็นสัญญาณประกาศิตปลุกลูกแม่โจ้ทุกคน ทั้งนักเรียนเก่า และนักเรียนใหม่ให้ตื่นขึ้นจากการหลับไหล แล้วลุกขึ้นเตรียมตัวให้พร้อมรับวันใหม่ของชีวิต

ชีวิตนักเรียนเกษตรแม่โจ้ที่แท้จริง ประจำปีการศึกษา 2498 เริ่มขึ้นแล้ว ณ บัดนี้

ทุกคนจะรีบล้างหน้าแปรงฟัน แล้วแต่งตัวใน “ชุดลงงาน” พร้อมเพื่อฝึกปฏิบัติงานกลางแจ้งในช่วงเช้าเสร็จแล้วต่างก็คว้า “จอบ” ของใครของมัน ซึ่งเป็นอุปกรณ์การเรียนศิลปาชีพการเกษตรที่สำคัญยิ่ง

สวมใส่รองเท้าคูใจซึ่งมีทั้งรองเท้าผ้าใบ รองเท้าหนังหุ้มส้น (สำหรับลูกเศรษฐีบางคน) รองเท้าแตะหนังบ้าง ฟองน้ำบ้าง แต่บางคนถนัดแบบ “แบร์ฟุต” คือเดินเท้าเปล่า ไม่ว่ากัน ต่างมุ่งตรงไปยังจุดนัดหมายของแต่ละคน ตามที่อาจารย์กำหนดล่วงหน้าไว้แล้ว โดยแบ่งเป็นหมวดๆงาน เทอมละ 5 หมวด ทำงานครบทุกหมวดภายในหนึ่งเทอม โดยเปลี่ยนหมวดงานครั้งละสองสัปดาห์ หมุนเวียนกันไป

ที่นั่น....จุดนัดพบ...จะได้พบ “ท่านอาจารย์” ถือไพลายและบุญชีรายชื่อนักเรียนในหมวดที่ท่านรับผิดชอบ ยืนรอเช็คชื่ออยู่ก่อนแล้ว เมื่อรายงานตัวแล้ว ท่านก็จะมอบหมายงานให้ทำ เช่นพรวนดินรอบต้นไม้ ถากหญ้า ขุดร่องน้ำ หรืองานอื่น ๆ ให้ปฏิบัติ ระหว่างเวลา 06.00-07.00 น. ทุกวัน ๆ ...และทุกวัน ๆ ตลอดสามปี

หน้าหนาว ท้องฟ้ายังไม่สว่าง ทุกคนต้องเดินคลาทางไปในความมืดที่มองกันแทบไม่เห็น ต้องฟังเสียงจากพรรคพวกที่เดินตามกันไป ท่ามกลางความหนาวเย็นและเงียบสงัด เมื่อถึงที่กลับพบว่าอาจารย์ยืนรออยู่ก่อนแล้ว พร้อมไฟฉาย

“ส่องหน้า” ทุกครั้งที่เรียกชื่อและมีเสียงขานรับ “มาครับ” เพราะเกรงจะมีเสียง “ผี” ขานรับแทน

ภาพที่ 5 หอระฆัง ผู้กำหนดวิถีชีวิตนักเรียนแม่โจ้
พ.ศ. 2479-2535

เสียงระฆังกังวานขึ้นอีกครั้งเมื่อถึงเวลา 07.00 น. อาจารย์จะอนุญาตให้เลิกงานได้ การ “ลงงานหมวด” เข้าวันแรกนี้รู้สึกไม่เหน็ดเหนื่อยเท่ากับตอนสอบภาคปฏิบัติ เพราะทำงานกันโดยไม่แข่งขันกับใคร ก้มหน้าก้มตาทำโดยไม่มีเสียงพูดคุยเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้แล้ว

3. อาหารโรงครัว

หลังปฏิบัติงานเช้าแล้ว

ช่วงเวลา 07.00-08.00 น. เป็นเวลาพักรับประทานอาหารเช้า

นักเรียนทุกคนที่ออกปฏิบัติงานหรือฝึกวิทยายุทธ ศิลปอาชีพเกษตรช่วงเช้านี้ ไม่ว่าจะจุดที่ทำงาน จะอยู่ใกล้หรือไกลแค่ไหน เมื่ออาจารย์อนุญาตให้เลิกงานแล้ว จะต้องรีบเดินตรงไปยัง “โรงอาหาร” หรือโรงครัวให้ทันเวลา โรงครัวของเราเป็นอาคารเปิดโล่งทั้งสี่ด้าน มีแต่เสาไม้กับหลังคา พื้นเป็นดินอัดแน่นด้วยฝ่าเท้าของนักเรียนรุ่นพี่ ๆ

โรงครัว อยู่ถัดจากอาคารอำนวยการ “เทพศาสตร์” มีอาคารเก็บของและอาหารแห้งหนึ่งหลัง มีเตาสำหรับประกอบอาหารและหุงข้าววันละสามมื้อ มีอ่างเก็บน้ำใช้ล้างจานชามและทำอาหารให้เรากินกัน ส่วนน้ำดื่มได้มาจากน้ำกรองธรรมชาติ คือน้ำที่ส่งผ่านจากไซฟอนนักเรียนรุ่นที่หนึ่งกับรุ่นสองชุดเพื่อนำน้ำจากคลองชลประทานแม่แฝกผ่านเข้ามายังถังเก็บน้ำ ผ่านถังกรองด้วยทราย ถ่าน ไปเก็บไว้ยังถังสุดท้าย ใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค

สมัยนั้นไม่มีน้ำดื่มบรรจุถังหรือขวดอย่างปัจจุบัน นักเรียนดื่มน้ำฝนในแท่งค์ประจำหอพัก หรือน้ำจากถังเก็บน้ำที่ผ่านเครื่องกรองธรรมชาติเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏว่าเราท้องเสีย หรือมีอาการติดเชื้อโรคจากน้ำกรองธรรมชาติเหล่านั้นเลย คงเป็นเพราะน้ำธรรมชาติจากลำเหมืองแม่แฝกยังสะอาด อีกทั้งนักเรียนมีภูมิคุ้มกันสูง จากการได้ออกกำลังกายทำงานทุกเช้า-บ่ายประจำวัน จึงอยู่รอดมาได้ถึงทุกวันนี้

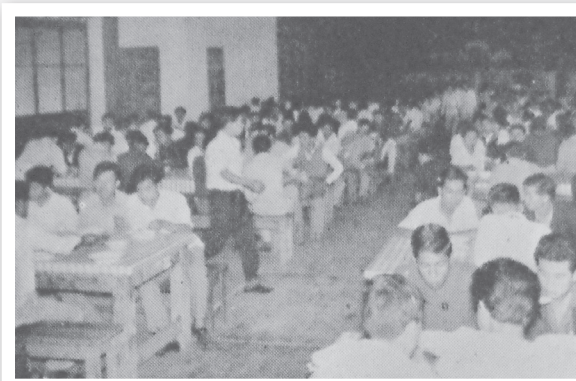
ห้องอาหาร หรือโรงครัวนี้ ภายหลังได้เทพื้นคอนกรีตดูสะอาดขึ้น สำหรับนักศึกษาหลักสูตรประโยคครูมัธยมเกษตรกรรม (ปมก.) มีคนงานคอยปัดกวาดและถูพื้นตลอดเวลา หลังเราใช้บริการอยู่เพียงปีเดียว โรงเรียนได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ปี 2499 พร้อมกับงบประมาณจัดสร้างห้องอาหารใหม่ ที่มีโครงสร้างอาคารที่มิดชิด มีหน้าต่างมุงลวดป้องกันแมลงชนิดต่างๆ มีพัดลมและโต๊ะอาหารพร้อมที่นั่งมาตรฐานขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นทันตาทีเดียว

โรงครัวที่เราใช้บริการปีแรกนั้นแบ่งออกเป็นสามส่วน คือส่วนของรุ่นพี่ปีที่ 2 และปีที่ 3 ส่วนปีที่ 1 ค่อนข้างจะมีอาณาบริเวณมาก เพราะปีนี้มีนักเรียนใหม่ถึง 221 คน ทั้งสามชั้นปีมีอาหารที่จัดให้รับประทานเหมือนกัน คืออาหาร 2 อย่างทั้งสามมื้อ จัดอาหารสำหรับ 4 คน หรือเรียกว่า “อาหารวงสี่” จัดวางเรียงรายบนโต๊ะยาว

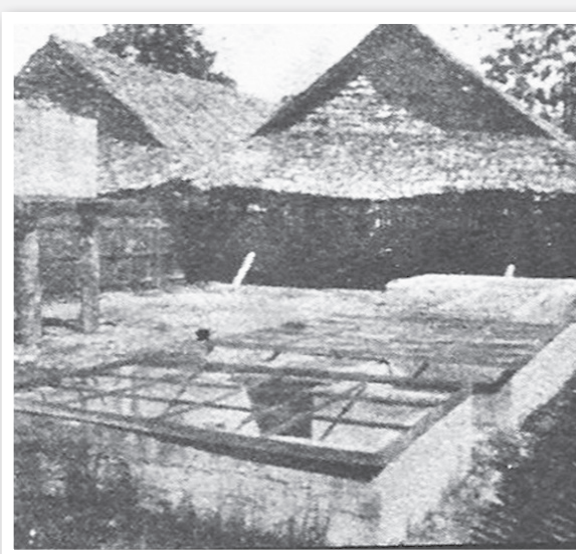

ภาพที่ 6 นี้คือโรงอาหาร (โรงครัว) ที่บริการนักเรียนใหม่แม่โจ้ 20 เพียงปีเดียว พ.ศ. 2498

ภาพที่ 7 อาหารวงสี่ หล่อเลี้ยงชีวิตนักเรียนแม่โจ้

ภาพที่ 8 ถังกรองน้ำธรรมชาติและกักเก็บน้ำ เพื่อการอุปโภคและบริโภคของโรงครัว

การรับประทานอาหารนั้น ต้องให้ครบ 4 คน เสียก่อนจึงจะลงมือได้ ซึ่งจะต้องตกลงกันเองว่า “มีใครบ้าง” ที่จะมาร่วมวงกันแต่ละมื้อ ปกติเป็นที่รู้กันเองว่าแต่ละวงอาหารนี้ควรมีใครบ้าง นั่งตรงจุดไหน ก็จะนั่งประจำเหมือนเป็นพื้นที่ของตัวเอง เพื่อป้องกันมิให้เกิดการ “กินรวบ” ซึ่งถือเป็นการกระทำผิดกฎที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจถูกพิจารณาโทษทางการปกครองได้ในภายหลัง

โดยปกติอาหารมื้อเช้าจะเป็นรายการข้าวต้มร้อน ๆ อาหาร 2 อย่าง มีถั่วลิสงทอดโรยเกลือ 1 อย่าง ส่วนอย่างอื่นอาจเป็นเนื้อแดดเดียว หรือเนื้อเค็มทอด หมูเค็ม-หวาน ยำปลากรอบ ผักกาดดองหวาน หัวไชโป้ว ปลาঝิวทอด ถ้าหากโชคดีก็จะได้กิน ถั่วลิสงทอด กับไข่เค็ม วงละ 2 ฟอง ทั้งนี้รายการอาหารเช้านี้หัวหน้าเวร รุ่นพี่ปี 3 เป็นผู้กำหนดรายการ โดยมีรุ่นพี่ปี 2 เป็นผู้ช่วยทำบัญชีและการเงินค่าใช้จ่าย จะมีนักเรียนปีที่ 1 อีก 10 คนเป็นลูกเวร มีหน้าที่ตามที่หัวหน้าเวรจะมอบหมายให้ อาทิ ช่วยยกข้าวของออกจัดโต๊ะอาหาร ตีรถไปจ่ายตลาดร่วมกับหัวหน้าและผู้ช่วย คราวละ 2-3 คน จากนั้นก็ช่วยแม่ครัวประกอบอาหาร เช่น หั่นผัก เนื้อสัตว์ ปลา ตำน้าพริก เป็นต้น

การหุงข้าวในครั้งนั้น มีพ่อครัวนาม “ลุงโธ่” ซึ่งทำงานหุงข้าวให้นักเรียนแม่โจ้กินมานานหลายปี มีความเชี่ยวชาญมากเป็นพิเศษ ซึ่งไม่มีใครทำได้นอกจากจะเป็นลูกมือช่วยในการตักข้าวสุกไปตั้งวางที่โรงอาหาร อาหารที่แม่ครัวตักเสิร์ฟแต่ละวงสีนั้น ปกติจะมีอาหารน้ำ เช่น แกง หรือต้มหนึ่งอย่าง แห้งอีกหนึ่งอย่าง ปริมาณพอสมควร ให้พอกับจำนวนผู้กินแบบอิ่มได้

นักเรียนแม่โจ้จึงถูกฝึกให้รู้จักการประหยัด มีการกินอยู่แบบพอเพียงตลอดเวลา 3 ปี ทุกคนจึงมีชีวิตอยู่อย่างเท่าเทียม เสมอภาคกัน ไม่ว่าจะเป็่่นลูกเต้าใคร มีศักดิ์สกุลหรือยศศักดิ์สูงเพียงใด ก็มีชีวิตอยู่อย่างเท่าเทียมกันตลอดที่อยู่ในแม่โจ้

อาวุธในการอยู่รอดของเราคือ “ข้อ” ซึ่งต้องพกติดตัวตลอดเวลาเมื่อจะออกจากห้องพัก ไม่ว่าจะไปทำงาน เดินเล่น ไปเรียนหนังสือ เพราะเมื่อถึงเวลาอาหารจะได้ไม่พลาด “อาหารวงสี่” ที่คงจะพึ่งใครไม่ได้ในที่สุด สำหรับวันอาทิตย์ แม่ครัวจะทำข้าวผัดหมูกับต้มจืดให้กินประจำ เราจึงนำผลผลิตในแปลงอาชีพมาเสริม อาทิ แดงร้าน กะหล่ำปลี และมะเขือเทศมาแกล้มข้าวผัดอย่างเอร็ดอร่อย เพราะผักที่ปลูกในแปลงปลอดสารพิษ หวานกรอบ ทำให้มีสุขภาพะดีตลอดการเรียนที่แม่โจ้

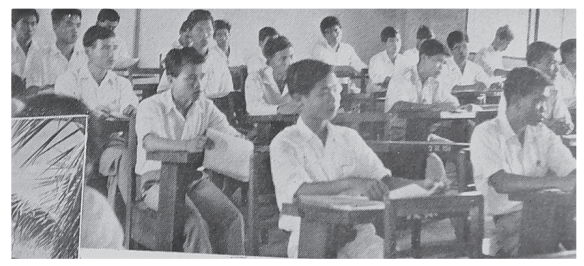
เวลา 08.00 น. นักเรียนทุกคนต้องแต่งเครื่องแบบชุดนักเรียน “อาชีวะเกษตร” เป็นชุดเครื่องแบบที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ คือเสื้อแขนสั้น สีขาว กีบชายเสื้อไว้ในกางเกงขายาวสี kaki คาดเข็มขัด หนังสือดำหรือน้ำตาล หัวเข็มขัดเป็นตราเครื่องหมาย “แม่โจ้” หรือหัวโลหะสีเหลี่ยม ส่วนรองเท้าวางที่ใช้ในเวลาเรียนให้ใช้รองเท้าหนังหรือผ้าใบหุ้มส้น

เป็นครั้งแรกที่ผู้บันทึกรู้ว่าได้เป็นนักเรียนผู้ใหญ่แล้ว หลังจากนุ่งกางเกงขาสั้นมาโดยตลอดสมัยเมื่อเรียนชั้นมัธยมศึกษา กลับไปดูภาพถ่ายเก่า ๆ ตอนเรียนอยู่ชั้นปี 1-2 รู้ว่าแต่งตัวเขยเอามาก ๆ

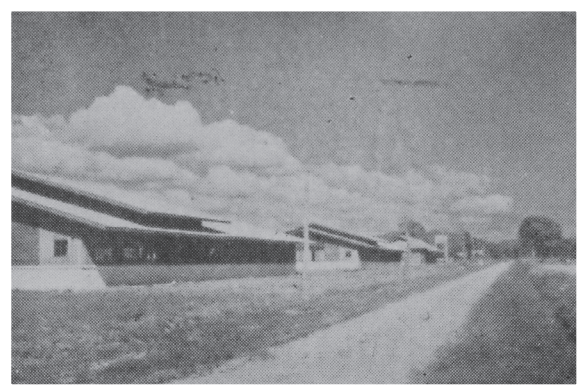
4. เริ่มชั้นเรียนภาคทฤษฎี

ภาพที่ 9 อาน้ำหน้าห้องพักศรีเกษตร พ.ศ. 2498

ภาพที่ 10 การเรียนในชั้นปีที่ 1

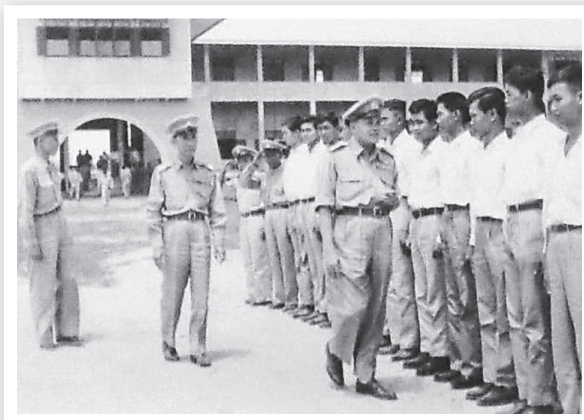
ภาพที่ 11 นี้คืออาคาร Shop 1 และ Shop 2 ห้องเรียนชั้นปีที่ 1 พ.ศ.2498

นักเรียนใหม่ 221 ถูกแบ่งเข้าชั้นเรียนเป็น 4 ห้อง คือห้อง 1 ก. ห้อง 1 ข. ห้อง 1 ค. และสุดท้ายห้อง 1 ง.

ห้อง 1 ง. เป็นห้องเฉพาะนักเรียนทุนหรือนักเรียนในบำรุงของกระทรวงฯ มีจำนวน 40 คน ถือเป็นนักเรียนที่สอบคัดเลือกเข้ามาได้ลำดับตั้งแต่ 1-40 อาจารย์ผู้สอนออกปากชมเสมอ ๆ เวลาเข้าสอนห้อง ง. นี้ สอนง่าย ตั้งใจเรียนกว่าห้องอื่น ๆ ทำเอาความภูมิใจพองโตเมื่อได้รับคำชมจากอาจารย์ โดยเฉพาะจากอาจารย์โสภา สิทธิสังข์ ที่ท่านเพิ่งย้ายตามอาจารย์ประพัฒน์ สิทธิสังข์ มาอยู่ที่แม่โจ้เวลานั้นอาจารย์โสภาเป็นอาจารย์สุภาพสตรีคนเดียวที่สอนแม่โจ้ ปี พ.ศ. 2498 เรื่องราวของท่านระหว่างสอนหนังสือพวกเรามีมาก ขณะนั้นท่านอายุยังน้อยพอ ๆ กับนักเรียนโขงพวกเราบางคน

สัญญาณบอกเวลาเรียนทุก ๆ ชั่วโมง คือ ต้องฟังเสียงระฆังศักดิ์สิทธิ์อย่างเดียว เพราะจะตีบอกเวลาทุก ๆ ชั่วโมง ระบบชั้นเรียนดังกล่าวนักเรียนจะอยู่ในห้อง รอกการหมุนเวียนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชา ชั้นเรียนคือโรงฝึกปฏิบัติงาน (Shop) 2 หลังกันเป็นห้องเรียนอาคารละ 2 ชั้น (ปัจจุบันคือพื้นที่บริเวณจัตุรัสนานาชาติ) หันหลังชั้นเรียนโดยมีแผงกระดานกันเพื่อไม่ให้เสียงรบกวนกัน เรียนอยู่ที่นี้ปีเดียวรอกการก่อสร้างอาคารตึกใหม่ (อาคารช่างเกษตรศิลป์) ปีถัดไปจึงได้ชั้นเรียนอาคารตึกใหม่ที่สง่างามในชั้นปีที่ 2-3 ตามลำดับ

เวลาเรียนในชั้น 08.00-12.00 น. วันใดที่อาจารย์ไม่มาสอน ก็ต้องอยู่ในชั้นเรียนนั้นแหละ ไปไหนหรือออกเดินเล่นพ่วนไม่ได้ จึงได้แต่คุยกันเบา ๆ เท่านั้น รอชั่วโมงถัดไปที่จะมีอาจารย์อื่นมาสอนต่อไป ยกเว้นหากเป็นชั่วโมงสุดท้าย 11.00-12.00 น. เท่านั้น ที่นักเรียนจะออกจากห้องได้

ภาพที่ 12 ชุดเครื่องแบบนักเรียน
โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ (ตอนรับคณะรัฐมนตรี
กระทรวงศึกษาธิการ พลเอกมังกร พรหมโยธี
ตรวจเยี่ยมแม่โจ้ ต้นปี พ.ศ. 2499)

5. อาหารกลางวัน 12.00-13.00 น.

ผลงานกลางแจ้งฝึกทักษะงานเกษตร

ปกติโรงอาหารจะพร้อมให้นักเรียนเข้าไปกินได้ตั้งแต่เวลา 11.30 -13.00 น.ทุกคนต้องบริหารจัดการอาหารมือเที่ยงนี้ให้เรียบร้อยก่อนจะกลับหอพักเพื่อเปลี่ยนเสื้อผ้าชุด “ผลงาน” ภาคบ่ายตามจุดนัดพบของอาจารย์ประจำหมวด โดยมีเสียงระฆังส่งสัญญาณเริ่มต้นการปฏิบัติงานกลางแจ้งเมื่อเริ่มงาน 13.00 น. และเลิกงานเมื่อเวลา 15.00 น.

การฝึกทักษะงานเกษตรนี้ เริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันแรกที่โรงเรียนเปิด นักเรียนใหม่ทุกคนจึงต้องมีอุปกรณ์ทำงานฝึกทักษะประกอบด้วย จอบ ขวาน และมีดพรว้า คนละชุด มีดพรว้าและขวานนั้นเก็บไว้ส่วนตัวที่อาจเป็นตุ้มสัมภาระเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนจอบให้จัดวางไว้ส่วนกลางของหอพัก มีชื่อของตัวเองที่ด้ามจอบสังเกตได้ง่าย ระเบียบหอพักเคร่งครัดมาก หัวหน้าหอจะตรวจตราดูแลสม่ำเสมอ จึงปรากฏว่าในระหว่างภาคเรียนจะไม่มีจอบใครหายเลย บางคนใช้จอบเล่มเดียวนี้ตั้งแต่แรกเข้าจนถึงวันจอบออกไปจากแม่โจ้ แต่ส่วนมากมักจะเอาแลกไก่อกลับบ้านเมื่อสอบไล่ ชั้นปีที่ 3 เสร็จเรียบร้อย โดยไม่ติด “งานใช้” ต้องทำเท่านั้น

งานปฏิบัติกลางแจ้ง แบ่งลักษณะการทำเป็น

1. งานปฏิบัติตามเวลา (13.00-15.00 น.)

คืออาจารย์กำหนดงานให้ทำ แต่จะคอยดูแล แนะนำจนกระทั่งหมดเวลา กฎการทำงานกลางแจ้งนี้ ต้องไม่เล่นกัน ไม่พูดคุยกัน หรือ “อู้งาน” จะมีพักประมาณ 10 นาทีครั้งเดียว เมื่อหมดการทำงานชั่วโมงแรกเท่านั้น เพราะอากาศร้อน หรือมีฝนตกระหว่างการปฏิบัติงานเท่านั้น

2. งานเหมา ตามชิ้นงานที่อาจารย์มอบหมายให้

เช่นการขุดร่องน้ำ การปรับพื้นที่ การขนของ การปูหญ้าสนาม เป็นต้น โดยเมื่ออาจารย์ชี้แจงลักษณะงานที่จะทำแล้ว ก็ปล่อยให้ นักเรียนเข้า “ลุย” ช่วยกันทำ

ซึ่งเมื่อร่วมมือร่วมใจกันจริงจังแล้ว งานชิ้นที่ได้
รับมอบหมายจะแล้วเสร็จก่อนเวลา นักเรียนก็เลิกได้
ก่อนเวลา ซึ่งส่วนใหญ่จะชอบ

บางครั้งเจออาจารย์ที่โหดหน่อย งานหมา
ที่ได้รับมอบหมายอาจต้องทำกันจนถึง 4-5 โมงเย็น
เอาทีเดียว งานหมาอาจมอบหมายให้ทำถึง 3-4 วัน
เพราะเป็นงานชิ้นใหญ่ อาทิ การลอกสหรณะน้ำ การ
ขุดคลองส่งน้ำ การปรับพื้นที่ เป็นต้น งานลักษณะนี้
มีไม่บ่อยครั้งนัก เพราะจุดประสงค์ของการฝึกทักษะ
งานเกษตรก็เพื่อ หล่อหลอมสร้างนิสัยให้รู้จัก
การทำงานร่วมกัน ไม่เอาเปรียบเพื่อน มีอัธยาศัย
ซึ่งกันระหว่างการทำงาน เป็นการเรียนรู้อุปนิสัย
เพื่อนแต่ละคนด้วย

“ไม่ไปลงงานได้ไหม?”

“ได้...ถ้าป่วย มีธุระจำเป็น หรือแกล้งป่วย
แกล้งอ้างว่ามีธุระจำเป็น

แต่จะมีผลตามมาภายหลัง....

หลังสอบประจำภาค หรือสอบไล่ปลายปีเสร็จ
จะมีประกาศรายชื่อของผู้ที่ขาดงานด้วยเหตุผลดังกล่าว
ข้างต้น ระหว่างภาคเรียน คิดเป็นจำนวนชั่วโมง
ผู้ที่ขาดงานด้วยเหตุผลเพราะป่วย โดยมีใบรับรอง
แพทย์จากหมอโกเมน ธนโชติ จะต้องทำงานใช้เท่ากับ
จำนวนชั่วโมงที่ขาดไป เช่นทั้งภาคเรียน ลาป่วย 2 วัน
(มีใบรับรองแพทย์) ขาดงานวันละ 3 ชั่วโมง (เข้า 1 ชั่วโมง
ป่วย 2 ชั่วโมง) เป็นขาดงานรวม 6 ชั่วโมง ก็จะต้อง
ทำงานมอบหมายที่อาจารย์กำหนดให้ 6 ชั่วโมง
ส่วนใหญ่จะเป็นงานหมา

พวกที่ลากิจ หรือมีธุระจำเป็น หรือแกล้งอ้าง
ว่ามีธุระจำเป็น ทำอย่างไร?

การใช้งานต้องปรับเพิ่มเป็นสองเท่า เช่นเดียวกับกรณี
ขาดหายไปเฉย ๆ

มาตรการนี้ ป้องกันการลา ขาด ด้วยเหตุ
อันใดก็ตาม ไม่ได้รับการยกเว้น เหมือนลาป่วยโดยมี
ใบรับรองแพทย์

โดยมาตรการนี้เอง จึงไม่มีใครอยากแกล้งป่วย
ลา ขาด โดยไม่จำเป็น

เพราะปิดภาคเรียน เพื่อน ๆ กลับบ้านกันหมด
ตัวเองต้องมาก้มหน้าก้มตาทำงานใช้ให้ครบชั่วโมงที่
ขาดไป

โดนเพื่อนล้อเลียนให้เจ็บใจตัวเองเปล่า ๆ
ที่สำคัญ แสนจะเหงา เพราะที่หอพักไม่มีใคร
เหลืออยู่แล้ว...?

6. อาหารมื้อเย็น ก่อนตะวันตกฟ้า

เวลา 17.00-18.00 น. อยู่ที่ไหนต้องรีบกลับ
ให้ทันเวลาอาหารเย็น

ระฆังบนหอสูงส่งเสียงก้องกังวานไปทั่วอาณา
บริเวณแม่โจ้ ตั้งแต่เวลา 17.00 น.และจะดังกังวาน
เช่นนี้ตลอดทุกชั่วโมง เพื่อบอกให้รู้เวลาที่ถึงกัน
นักเรียนที่มีนาฬิกาข้อมือสวมใส่ถือว่าทางบ้านร่ำรวย
หน่อย โทรศัพท์มือถือไม่ต้องพูดถึงเพราะยุคนั้น
ยังไม่มี หลังดวงอาทิตย์ลับเทือกเขาด้านทิศตะวันตก
เฉียงเหนือ วันแรกของชีวิตนักเรียนใหม่แม่โจ้กำลัง
สิ้นสุดแล้ว เวลาช่างหมุนผ่านเร็วกว่าที่คาดคิดมากนัก
ไม่มีเวลาสักอึดใจที่จะคิดเรื่องอื่นเลย เพราะชีวิต
ถูกตีกรอบด้วยหน้าที่ โดยแท้

17.00-18.00 น.เป็นเวลาอาหารมื้อเย็น
ถึงเวลา 19.00 น. “นักเรียนใหม่” ทุกคนต้อง
ไปรวมตัวกันที่ห้องประชุม (เรือนชุติวัด) อย่างพร้อม
เพรียงกัน

กิจกรรมแรกของนักเรียนใหม่แม่โจ้ที่หลีกเลี่ยง
ไม่ได้

ที่นั่นมีนักเรียนรุ่นพี่ 2 จำนวนหนึ่ง มา (บังคับ)
ขอให้ฝึก “ขับร้องเพลงเชียร์กีฬา” (ก็เรื่องน่าสนุก
ทำไมจะต้องคิดว่ามาบังคับกันด้วยเล่า....เดี๋ยวจู?)

7. ซ้อมร้องเพลงเชียร์ (แม่โจ้)

ยามวิกาล เวลา 19.00-21.00 น.

“ โอ้...แม่โจ้...ของเราแต่ก่อน เป็นป่าดงดอน
ไร้ความงามตา...เหล่าพี่ชายของเราสร้างมา...ฝ่าฟัน
พงพี...”

หรือ

“ เขียว...ขาว...เหลือง...คือสีสวรรค์
เป็นสิ่งสำคัญของเกษตรศาสตร์...เป็นยอดดวงใจ
ธงไชยวิเชียร

ให้เรานักเรียนหวังทำความดี.....”

ที่ขาดไม่ได้ ก็ต้องเป็นเพลงนี้ ที่เร้าใจ กระแทก
กระทัน เข้าถึงอารมณ์เด็กหนุ่ม 221 ชีวิต

“โรงเรียนแม่โจ้...ใหญ่โตมานานนัก ...
สิ่งที่รัก...เขียว...ขาว...เหลือง...เป็นมิ่งขวัญ เราชนะ
ทุกคราวเมื่อเข้าประจัญ.

เกียรติคุณลือลั่น...ออกนามระบือ

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา...สิ่งที่เราหมายมั่น....
คือการฉลอง....”

(ปัจจุบันดัดแปลงเป็น ....นามเราแม่โจ้.....
ใหญ่โตมานานนัก...ตามการเปลี่ยนแปลงยุคสมัย)
และอีกหลาย ๆ ๆ ๆ เพลง ร้องจบแล้วก็ให้กลับมา
ร้องใหม่ ร้องแล้วร้องอีก เสียงพี่ที่ควบคุมการฝึก
จะตะโกน (ว๊าก) สั่งให้ร้อง “ดังกว่านี้อีก เข้มแข็ง

หน่อย...เขาไป...เขาไป...ไม่เอา...หยุด...หยุด...หยุด
เฮ้อ...ร้องใหม่...ร้องให้ดัง ๆ ” ตลอดเวลา ร้องอย่างไร
ก็ไม่ถูกใจคุณพี่สักทีสิน่า

เสียงร้องเพลงเชียร์เวลาค่ำคืนในบ้านป่า
แบบนั้น คงดังกระหึ่ม ได้ยินไปไกลทีเดียว ชาวบ้าน
ที่อยู่ในละแวกนั้น น่าจะได้ยินจนซาชินเป็นเรื่อง
ปกติมานานแล้ว จนล่วงเลยไปถึงเวลา 21.00 น.
คณะนักร้องทั้งหมดสองร้อยกว่าชีวิต จึงถูกปล่อย
ให้กลับหอพักได้ แต่ละคนคอแห้ง หิวน้ำ เหนื่อย
เพลีย ง่วงนอน เพราะทำงานหนักวันแรกตั้งแต่เช้าตรู่
จนถึงค่ำจึงหลับเป็นตาย

ณ บัดนี้ “นักเรียนใหม่” ทั้ง 221 ชีวิต
ได้รับสิทธิการเป็นนักเรียนเกษตรแม่โจ้ รุ่น 20 แล้ว
หลังเสียงระฆังประกาศิตกั้ววานขึ้นครั้งแรก เมื่อเวลา
05.00 น. ของวันที่ 17 พฤษภาคม 2498 เป็นต้นมา
โดยมีการลงงานเช้า เรียนหนังสือ ลงงานบ่าย
ซ้อมร้องเพลงเชียร์ กลางคืน ซ้ำๆ กันเช่นนั้นเป็น
กิจวัตรเหมือนฝึกตีดาบซ้ำแล้วซ้ำเล่า ให้แข็งแรง
และมีคมอย่างแกล่งกล้า ของวิถีชีวิตใหม่ที่แม่โจ้แห่งนี้

จนกระทั่งถึงค่ำวันที่ 4-6 มิถุนายน 2498
เพื่อนบางคนเรียกว่า “วันขวัญผวา” จะได้เขียนเล่าใน
โอกาสต่อไป

ธนิต มะลิสวรรณ เรียบเรียง บันทึก

มิถุนายน 2561

